

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Приймається передплата
на 1912 рік

на українську газету

„РАДА“

РІК ВІДАННЯ СЬОМИЙ.

Газета політична, економічна і літературна.
виходить у Київі що-дня опріч понеділків і днів після великих свят.
„Рада“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети:
дає огляди життя політичного, громадського, економічного
на Україні, в Росії і за кордоном; друкує фельетони, а також статті
критичні і твори красного письменства,
до співробітництва в „РАДІ“ запрошено визначні літера-
турні і наукові сили.

„Рада“ має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Дер-
жавній Раді, а також в політичних центрах Європи, в
Лондоні, в Парижі, в Римі, в Мюнхені, у Відні, в Празі, у Львові, в Чер-
нівцях і в усіх визначніших містах України по цей і по той бік кордону.

Ціна „РАДИ“ з приставкою і пересилкою в Росії:

на	на	на	на	на	на	на	на	на	на	на	на
рік	11	м.	10	м.	9	м.	8	м.	7	м.	6
5.	5.70		6.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25

Передплату на рік можна виплачувати частками в такі строки: на 1 янв.,
3 карб., і на 1 апр., 3 карб.; в 3 строки: на 1 янв., 2 карб., на 1 мар-
та 2 карб., і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. що місяця впродовж
першого півріччя.

Пробний № №—безплатно.

Всім передплатникам, що виплатять ще шість рублів
буде вислано

„Словник української мови“

Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина“, премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією із доповненнями Б. ГРІНЧЕНКА, в 4-х томах. В книгарних словник цей продається по 8 карб., без перевеснин.

ЗМІНА АДРЕСИ—30 к., артистам і учням всіх школ—БЕЗПЛАТНО.
Адреса редакції і головної контори: у Київі, Велика-Підвальна вул.
д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Передплату на „Раду“ на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: у Київі: 1) в „Українській книгарні“, Безаківська 8, 2) в Кінотеатрі „Л.-Н. В.“, В.-Володимирська 28, 1 і 3) в Кінотеатрі „Череповського, Фундуклеївська 1-4“ в крамниці „Час“, Театральній пл. 48; у Варшаві в Гр. Столпурі; в Одесі в крамниці Літнененка і в українській книгарні „Літо“, Конна, 11; в Катериносії—Кінотеатрі „Літо“, Проспект, в Малоябліві—Межевая, 1, б. Ессена у д. Залізняка; в Познанській, Проспект, в Малоябліві—Межевая, 1; в Петербурзі—Кінотеатрі „Літо“, Кінотеатрі „Маркена“, бульвар Котляревського; в Київі—Кінотеатрі „Літо“, Вильямса, 1; в Харкові—Українська Кінотеатрі „Літо“, Рибна.

Редактор В. Яновський. Видавець є. Чикаленко.

Літній театр Київського Купецького Зібрання.

Трупа українських артистів М. САДОВСЬКОГО.

Сьогодні, 25-го травня (має) виставлено буде:

Гандзя

за двома зайцями

українські народні танки.

Квитки продаваються з 11 год. ранку до 2-х дня 1

від 6 до 11 год. вечора. Початок у 1/2 год. вечора.

Відомий режисер М. Садовський.

Особи, що взяли квитки в театр, за вход в сад не платять.

І-ша ЗУБНА лікарня.

ПРИ ЛІКАРІ

ХИРУРГ.

В ЛУБНЯХ

пересилачувати Раду і купувати окремими

можна у лісокові Медведівського

Автори рукописів повинні подавати своє привідне
і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статті;
більші статті, до друку негоді, передаються в
редакції 3 місяці і вислаються авторам іх коштом, а
дрібні замітки й додати одразу знищуються. Руко-
писи, на яких не зазначені умови друку, вважаються
безплатними.

з приводу надісланих до газети віршів редакція не
виступає.

Просять авторів додержуватись правопису

„Ради“.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:

ЗА РІДОК ПЕТІТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:

перед текстом ..... 20 коп.

після тексту ..... 10 коп.

„сторонні підзаголовки“ ..... 50 коп.

За ПЕРШІЙ РАЗ платиться в ДВІЧІ.

Оповістки прошукування праці—в Конторі редакції

приймаються на льготних умовах.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.

(При зміні необхідно прикладти стару адресу).

ОПОВІСТИ від окремих осіб фірм і закладів, що мають свої Головні контори чи Управи зокрема
і скрізь в межах Російської Держави за ВІЛКОЧИННИМ губерній: Київською, Харківською, Одеською, та
Полтавською, оприч контори „Рада“, —приймаються окремою в ЦЕНТРАЛЬНОЙ конторі ОБЯВЛЕНІЙ ТОРГ. ДОМІ
Л. в З. МЕЦЛЬ і Ко. Москва, Маснінська, дімъ Сигової та в ОГІДЛЯХ ТОГО Т.Д.: „зъ Петербургъ,—Морська 11
Варшава,—Маршалковська 130; Вільню,—Больша 35; Лодзь—Петровська 1 Паркъ, —8, плош. Барна“.

Видавництво „ЧАС“ у Київі
випустило в світ нову книжку.

3. ЛЕВІЦЬКА.

„При битій дорозі“.

Історична повість з малюнками А.

Жадах.

(За Равітою).

Історична серія, № 1. Ціна 80 коп.

Склад видання в крамниці „ЧАС“, у

Київі, В.-Володимирська, 53. 5-294-4

саний до сільського общества, разом
з тим може бути великим земельним
власником, або ж володіти крамницею
в місті. Огож, вважаючи на це, наш
виборчий закон дозволяє виборцям
мати тільки один голос, подавати го-
лос тільки раз в одному гурті.

Здавалося-б, що найкраще буде,
коли отакі виборці, котрі мають змо-
гу ставати до виборів в кількох гурт-
ках, самі, по своїй волі та уподобі,
оберуть собі курів виборців, при-
стануть до того гурту, до якого схо-
чути. І хоч в законі 3 юня про це
не було нічого виразно сказано, одна-
чє ясно було, що не можна позбави-
ти громадян цього права вільного
обрання гурту виборців, коли закон
мовчить. Адже-же все, чого закон не
забороняє, те він дозволяє.

Що ж казати, що була чимала
прогалина в законі, котрий мав на
опі зменшити виборчі права селян та
робітників. Справді, коли-б зоставити
їм право вільно приставати до якого
скочуть гурту виборців, тоді-б селянє
ставали до виборів по курі земель-
них власників, а робітники по курі
кватиронаметів.

От цю прогалину в законі й
заповнив сенатом своїми поясненнями,
коч, здавалося-б, важко поясняти
мовчання закону.

Цими поясненнями сенат й було
позбавлено багатьох громадян права
вільно обрати собі курію, і, насамре-
д, позбавлено було селян.

Сенат пояснив, що селянє земле-
власники мають право ставати до ви-
борів у з'їзді землевласників, якого
не буде повіту тільки тоді, коли не
належить до сільської або волосної
громади того-ж повіту, та ще тоді,
коли Іхня земля не надільна або не
куплена за помічкою крестьянського
земельного банку.

Але на цьому справа не кінчилася. На Україні, головне в Лівобереж-
нії П-частині, багато в козацьких зем-
левласників, котрі володіють потом-
ственими козацькими землями. І от
указом 1906 р. за № 275 сенат роз-
яснив, що „малоросійські казаки“,
котрі володіють козацькими землями,
не мають права брати участі у з'їзді
землевласників, бо ті землі, мовляв,
не підлягають виборчим правам.

Таким чином, пояснення сенату
забезпечили „нормальний“ хід вибо-
рів в „малоросійських“ губерніях,
бо силу хліборобської людності, се-
лян та козаків, було викреслено з
курії землевласників власників.

Так було на виборах до третьої
Думи.

Але тепер, на виборах до четвер-
тої Думи, справа значно міняється.
Сталось це дякуючи законові 29 мая

1911 р.

Річ в тому, що після цього закону
землі „малоросійських“ козаків при-
рівнено до всякої іншої приватної
земельної власності і, значить, муся-
ть вони підлягати виборчим гра-
данським законам. Як бачимо колишні
се сенатське пояснення про козаків
перечить новому законові; і як закон
є вищий за пояснення сенату, который
попиняє „блісти“ закон і законність
в державі, то й указ сенату тепер
втратив свою силу.

Одже, тепер козаки-землевласники
на виборах до нової Думи, безпереч-
но, мають право брати участі в курії
земельних власників.

Для Полтавщини та Чернігівщини
це поширення виборчих прав має
надзвичайно велику вагу, бо в цих
губерніях України козакам належить
сила землі.

Так після подвірного переселу
1900 року на Полтавщині було самої
тільки дрібної земельної власності
(менше 50 дес.) в колгаків: 159.200
володінь, а в IX 959.071 дес. землі.

В Українській Книгарні

(Бувш. редакції „КІЇВСЬКИЙ СТАРИНА“).

Київ, Безаківська, 8.

Продаються такі книжки по українознавству:

- 1) Грушевський М.—Українство в Россії, его запросы и нужды ..... 25 к.
- 2) ..... Освобождение Россії. Український вопрос ..... 15 к.
- 3) Ефремов С.—Національна питання в Норвегії ..... 2 р. 60 к.
- 4) Аркас М.—Історія Українського народу, два тома ..... 3 р.
- 5) Ефремов С.—Гоголь і малоросійське общество ..... 25 к.
- 6) Шелухін С.—Гоголь і малоросійське общество ..... 2 р.
- 7) Грушевський М.—Історія України ..... 80 к.
- 8) ..... Про батьків козацького Б. Хмельницького вид. „Лаву“ ..... 4 р.
- 9

праці), що депутати більшості (націоналісти і іже з ними) замовляють доклади про всік законопроекта думським чиновникам.

Ваше ділопроизводительство! — напишіть мені доклад про... ну, хоча б «см'єту» міністерства доріг. Він дикувати буде. А я пойду в «Буф». — Так працюють наші «законодавці».

Та то ще нічого, що норма вже стала.

Але починає входити в норму інше явище, по словам Мілюкова.

Ділопроизводитель, бачите, має часті стосунки у зусім депутатами і може часом якусь «ересь» написати.

Інше діло чиновників, «відомства» — той не «подгнат», як кажуть.

І от почали звертатися просто у «відомство».

Доклад по «відомству» внутрішніх справ, — звертаються «незадежні» посли до відповідного чиновника.

Ваше благородство! — напишіть мені доклад про філяндське законодавство, — так мабуть звертався посол Крученський, він же і докладчик про філяндські законопроекти.

І, розуміється, що доклад «соотвітствують видам»...

Це «самостійне» висловлення думки Крученського було запитано послем опозиції.

А скільки було докладчиків з думської більшості? Ім'я легіон!

Це, розуміється, дібранця, що жадного впливу на життя держави не має, та дуже і дуже вона характерна для думської більшості.

Але якою ціною таке законодавство купується.

Росіюві отаке посол Мілюков, і ви думаєте, що хтось в більшості спростував слова його?

Нічого подібного!

Вони сиділи і... мовчали.

Зірка.

Султанша.

Із української старозини.

Ясним ароматом над Босфором
Сяє місяць золотий;
Димно-мистичним літнім фльором
Огорнулися сади.

Силля акації, чинари,
Соня диха кедрів ряд;
В небі, в водах зорі-чари,
Мов феерій горяте.

Стини, башти, мінарети
Срібним бліском облились.
—Щастя, де ти, щастя, де ти?
—Між красою появись.

Пісня!.. Зірвано завісу—
Хтоєв свавільно розбудив
Тайну ночі, саду—лісу,
Сонне царство вічних дів.

Чують спів той мелодійний
Зорі, квіти, сад, вода;
Віль у спів свій безнадійний
Плає султанша модода:

—З рідним краєм, з мілим світом
Із азбули ясну міру;
Я тут шоком-оксамитом
Болю сердца не зогрію.

Ночі темні, ночі темні,
Залічіть ви серце хоре;
Тут утихи несприємні,
Як прикрите близком горе.

В час, як мене на Україні
Злими силами забрали,
В літнію нічку, як і нині,
В небі зорі вигравали.

Мандрували стопом, лугом,
Коні вихрами летіли,
А за Бугом, рідним Бугом
Села в огнищах горіли!

Де ти, нічко незабутня?—
Тяжкі в золоті конати!
Тільки пісня, тільки лютая
Може мрії воскрешати.

Чую в лютій шелест листу,
Плюсокі річечки своє;
Клучи нічку променісту
І барвінки, і лілеї.

Дайте ж, дайте крила орлі,—
Може й миль тим конає!..
Крик болючий! Стиски в горлі.
Тихо лютня впадає...

В небі місяць захурився,
Вараніні стали плями.
Сад навколо пробудився
Вартовими евнухами.

Швидче, варте! Гей, ви, люде!
Крики близьче! Кроки дальше...
А в траві здіймались груди
Непримітної суптані.

Гр. Чупринка.

ПО УКРАЇНІ. У КІЇВІ.

— В т-ві друзів миру. 1 літня в 8 г. вечора одбудеться в залі українського клубу річне загальне зібрання членів кіївського т-ва друзів миру.

— Стілкенді. Начальниця кіївської жіночої семінарії проходить у кієв. губ. зем. управи 700 кар. для роздачі стілкенді ученицям семінарії.

— Командирівка. Правління тов. на-
туралістів при унів. св. Володи-
мира командирів асистент Ф. П.
Швець на Кіївщину для геологич-
них обслідувань. П. кієв. губернатор
прикуряло повідомів земство, спра-
вників і мирових посередників, щоб
вони допомагали д. Швецю.

◆

В комерційній школі «Общество распространения въ г. Киевѣ средняго коммерческаго образованія съ со- вѣтственнымъ обученіемъ» (В.-Володи-мирська, 5) вступні екзамени почнуться 28 мая з 9 годин ранку.

◆ Курси. Кіївське земство впоря-
жає в Кієві курси по садівництву
для учителів. Тепер земство проходить у города для курсів помешкання, і коли
город дасть його то курси поч-
нуться з 28 мая і протягнутися один
місяць.

◆ Збор грошей за проїзд через Деміев-
ку. П. кіївський губернатор затвердив
постанову кіївської повітової земської
управи про збор грошей з особ, які
проїздять через с. Деміевку по доро-
гах Кієва—Васильків і Кієв—Мише-
ловка—Трипілля—Ржищев. Такса для
збору така: 1) в одноконної підвізі з
пасажирами і згрузом із верхового
коня по 3 коп.; 2) в парі коней 5 к.;
3) в одного коня, коли везуть про-
ductи, 1 к.; 4) в парі коней 2 к.; і
5) в автомобілі 50 к. Від збору узвіль-
нено: поту, воїчків і арештається
грузи. Постанова ця увійшла в силу з
вчорашиго дня.

◆ Представником на з'їзді союз-
ників, що одувся цими дніми в Пе-
тербурзі, од Кієва був свящ. Кули-
нський, духовник учнів кіївської ду-
ховної семінарії.

◆ Псаломщицькі школи. В кіївській
кононісторії одержано відомості, що
синод розробив статут псаломщиць-
ких шкіл. Курс в цих школах дво-
річний. Тут підготовлятимуть охочих
поступити на посади псаломщиків.

◆ Нові помешкання для адресної сто-
ди. Кіївський адресний стіл наяву-
ні нові помешкання на Вознесенському
спуку № 10.

◆ Про бездохідність доріг. Міністр
доріг запитав начальника південного-
зах. зал. дороги, на яку суму торік зупинили
в колодязі, що не далеко од
зах. залу. Виявилось, що Н. зуміє
кинути туди, бо страшно бідувати:
всего має погоріло, коли була
пожежа в Саврані, і він лишився
старцем.

◆ Буржуй. Торік на Поділі було засіяно 27.830 дес. завод-
ських і 122.816 дес. підантаторських, а
всего 150.646 дес. буржуй. Цього ро-
ку посіяно 26.452 дес. заводських і 96.321 дес. підантаторських, а всего
122.778 дес. буржуй. Себо менше
проти торішнього на 27.873.

◆ Кооперація. В г. Жмеринці за-
новано товарицьку крамницю «гур-
тових закупок», яка замінить тепе-
рішній районний гуртовий сельських
товарицьких крамниць. Таке саме то-
варицтво «гуртових покупок» засно-
вуються і в г. Прохорівські.

Засновуються товарицькі крамниці
в с. Кальни-Деражні і Терловці,
летичівського повіту. Крім того в
Тернівці засновується ще й ощадно-
позважкове т-во.

Сельські товарицькі крамниці, що
заснувались з-д. ст. Ярошенка, ям. по-
зволили об'єднуватися в районний гур-
товий зал. закупок товарів гуртом. На-
діються міністи місцевих оптовиків, а
всего товар виписувати через союзні
організації; усюю справу керує
кооперація священик С. Пасі-
нок, ямпільського пов., о. Михаїло
Ковалчук.

◆ Справа Бейліса. Нам переказують
чутку, що після днівми справу про
вівітвство Юдинського буде передано
на дослідування.

◆ Виїзд п. начальника краю. П. на-
чальник краю ген.-ад'ютант Ф. Ф.
Треков вийде в Берестечко на уро-
чищі поминки і посвячення церкви
на козацьких могилах під м. Верес-
течком.

◆ В судових сферах. Товариша пред-
сідателя луцького окружного суду М.
П. Форгер-фона Грайфенбурга настав-
лено членом кіївської судової палати.

◆ Духовні справи. Як відомо, в на-
казу синоду по всіх єпархіях засновано
спеціальні ревізійні комітети. В
кіївській комітет призначено: про-
тоієрея Гашковського і Сінкевича і
священиків Келтовського і Глаголев-
ського.

◆ Справа Бейліса. Нам переказують
чутку, що після днівми справу про
вівітвство Юдинського буде передано
на дослідування.

◆ Виїзд п. начальника краю. П. на-
чальник краю ген.-ад'ютант Ф. Ф.
Треков вийде в Берестечко на уро-
чищі поминки і посвячення церкви
на козацьких могилах під м. Верес-
течком.

◆ В судових сферах. Товариша пред-
сідателя луцького окружного суду М.
П. Форгер-фона Грайфенбурга настав-
лено членом кіївської судової палати.

◆ З Полтавщини. Замучив. В селі Степок, лохвицького повіту, старий
дід М. Кніши ожевівся на молодій
дівчині. Спершу вони жили гарно, а
потім Кніши став свою жінку ревну-
вати та бить. Але цього не дозить:
Кніши привязав свою жінку в хліві
до стовбів, де вона жила весь час,
що-дід ходив до неї і мучав і тиль-
ки коли-ніколи голував і лупував. Сусіди запримітили, що десь
зникла жінка Кніши, і зважили поліції.
Поліція азбюла трує і знайшла
жінку в кутку хліва в баїці та ган-
чирі. Нещасна жінка скідалася на
кістках а погаслим поглядом. Вона не
могла уже говорити. Її одвезли в
земську лікарню, де вона на другий
день і померла.

◆ Крамниця. В селі Рудницькому, переславського повіту, товарицьку
крамницю одкрито ще в 1909 році. Терп-
ляє дід крамниці стоять гарно. В
1911 році було 101 карб. 89 к. чисто-

го прибутку.

◆ З Хорсіонії. Батько міністра. Три-
дні офіційна Одеса готова зас-
тірті міністра народної освіти, бо
там пізно-доріжне начальство нака-
зали вислати салон-вагон в Сарні
Касо. В «Од. Н.» були надруковані
«разобличення» про узвероти
та скілький округ і ці номери були
конфісковані з «вовзбуджені враж-
дом».

На вокзал вийшли зустрічати міністра чин адміністрації та школи начальство. Замість міністра, Л. А. Касо, приїхав його батько.

◆ З Кіївщини. Крамниця. В селі Пар-
хомівці, сквирського повіту, в 1910
році селяни одкрити товарицьку крам-
ницю.

Подільська «Преса» 20-го ма-
я відмінно відозвується на це.

◆ Справа з фальшивими купонами. Увес-
ні спідчий матеріал про фальшивування
купонів харківського поземельного
банка пересилиться в Петербург в Кієві. З пінаку міністра
загальні місцеві відомості

засновані на відомостях зі Стародавніх
Індії та Ірану.

◆ Душогубство. Вчора вранці в
Житомирському базарі заїздено вбитим
Яким Костенич, 49 рок.

◆ Спіна. Вчора у Кієві температура
доходила до 31 градуса по Реом-
ору.

◆ З Кіївщини. Крамниця. В селі Пар-
хомівці, сквирського повіту, в 1910
році селяни одкрити товарицьку крам-
ницю.

Подільська «Преса» 20-го ма-
я відмінно відозвується на це.

◆ Справа з фальшивими купонами. Увес-
ні спідчий матеріал про фальшивування
купонів харківського поземельного
банка пересилиться в Петербург в Кієві. З пінаку міністра<br

